

1968-ban P.-A. Lesort író barátja vetette fel neki a gondolatot, hogy jó lenne a község rendelkezésére bocsátani egy könnyen kezelhető segédkönyvet az Újszövetség olvasásakor felmerülő kérdések megvilágítására. A jezsuita exegéta több munkatárs segítségével elkészített egy szótárt: a teológiai címszavakat maga írta (ebben természetesen segítségére volt a már megjelent Biblikus Teológiai Szótár), és ő szervezte az egész szerkesztést, egységesítette az elkészült anyagot. Így tehát ő maga vállalja mint egyetlen szerző a felelősséget az egész Dictionnaire-ért.

Az abc-rendben hozott címszavak nemcsak teológiai kulcsfogalmakat magyaráznak meg. Az Újszövetségben szereplő mintegy 5500 szóból kb. ezret vett fel, vagyis mindazokat, amelyek a szöveg olvasásakor valamilyen problémát jelentenek: a vallási, kulturális, politikai, társadalmi, gazdasági élet szavait, fontosabb személy- és helyneveket stb. Egyébként egy fontos és hosszú bevezetés (17—92) összefoglalóan bemutatja azt a történelmi, vallási, kulturális, politikai stb. keretet, amely az újszövetségi könyvek mögött meghúzódik, tehát megvilágítja azt, amit az Újszövetség kifejezetten nem mond, de feltételez, ha helyesen akarjuk érteni. Erre a bevezetésre gyakran utal a címszavaknál. Magában a szójegyzékben zárójelben szerepelnek azok a szavak, amelyeket nem találunk ugyan az újszövetségi írásokban, de amelyek fontos exegetikai fogalmakat tisztáznak, pl. irodalmi műfaj, deuterokanonikus könyvek stb. A franciául hozott címszavaknál mindjárt megadja az eredeti görögöt (átírásban, miként a héber szavakat is, mivel a szótárt művelt nagyközönségnek szánta). A szótár végén található index viszont a görög kulcsszavakat hozza abc-rendben, utalva a francia címszavakra.

Nyissuk ki a szótárt csak úgy találmra, hogy pár példát bemutassunk. A 388. lapon találjuk (zárójelben) n i s z á n : „Annak a hónapnak babiloni neve, amely a tavaszi napéjegyenlőséget (március/április) követően az első újholdkor kezdődött. Jézus idejében ez volt az év első hónapja”. Ezután egy utalás (nyíllal) a c a l e n d r i e r - r e (naptár). Ezután ugyanazon a lapon: n o c e s = menyegző, N o é (négy sor szöveg, három sor hivatkozás és egy utalás a vízözönre); végül n o m = név. A 405. oldalt teljesen, és a következő oldal egyharmadát a P â q u e = húsvét magyarázata foglalja el. A Szerző kifejti a zsidó és a keresztény húsvét jelentését. Léon-Dufour valóban csak a legszükségesebb magyarázatra szorítkozik; a könyv „levegős”, könnyen áttekinthető, gyakorlati. A címszavakat nagy kövér betűkkel nyomták és nagy közszel elválasztották egymástól.

A Szótár kizárólag az újszövetség adatait használja fel; tehát a jegyzetekben a szentírási szövegek egymást vizsgálják meg, külső forrásokból nem merítenek, bibliográfia nem szerepel. Ennek a módszernek a Nouvelle Revue Théologique recenziója szerint előnye az, hogy biztos adatokkal szolgál, amelyeket soha nem lehet kétségbe vonni; gyengéje pedig az, hogy — főleg a nem teológiai jellegű címszavaknál — hiányos adatokkal szolgálnak. Hogy az Újszövetség emberi, kulturális stb. keretét jobban rögzíthessük, más (nem újszövetségi) forrásokra is szükségünk van. Ez az a szükségletet teljesen nem pótolta X. Léon-Dufour szentetikusi bevezetése sem.

De figyelembe kell vennünk azt, hogy a Szótár kiknek készült és mi volt a célkitűzése. Nem biblikus szakembereknek szánták, hanem a művelt nagyközönségnek; nem akart kimerítően tájékoztatni minden az Újszövetségre vonatkozó ismeretanyagról, hanem csak az elemi, a legszükségesebb ismereteket akarta nyújtani az igényesebb szentírásolvasóknak. Józan mértéktartása, áttekinthetősége és biztos adatai kiváló biblikus segédeszközök teszik X. Léon-Dufour újszövetségi szótárát.

Szabó Ferenc

Katolikus Imakönyv. Életünk Krisztusban. Kiadja a Gyulaférvári Római Katolikus Püspökség. 1975, 352 o.

Az 1973-ban megjelent Lectionarium, azaz a szentmisék olvasmányainak három remekbe készült vaskos kötete után (a „remek” szót egyként értve a kiállításra és a fordítások nyelvére) az erdélyi egyházmegye most új imakönyvvel örvendezteti

meg a katolikusokat. Az előző a papoknak, ez utóbbi a híveknek régi óhaja és mindennapos segítője.

A könyvecske sokkal több, mint Imagyűjtemény. A régi megjelölés öltik az ember eszébe: „Imádságos könyv, azaz kalauz a lelki életre.” A szerkesztők nagyon tudatosan és nagyon tehetségesen sűrítik szűk kereteik közé a keresztény hit alapelemeit és a keresztény lelkiség irányvonalait. Ezt szolgálja már maga a jól átgondolt felépítés. Erdemes nyomon követni. Bevezetőül: „A keresztény ember világi és égi hivatásáról” hallunk, Márton Áron egy beszédéből idézve. Mintája lehet a teológiailag mély, mégis egészen közérthető tanításnak. Pázmány, ha ma élne, ilyenformán beszélné. Ezután 14 fejezet következik: I. Vállalom a keresztény élet útját (amolyan dióhéj-dogmatika és erkölcs: Credo, parancsolatok, szentségek, sarkalatos és erkölcsi erények, nyolc boldogság (!), irgalmasság cselekedetei). II. Megszentelem életem minden napját (főimák, reggeli és esti imák, a munka megszentelése, tökéletes bánat, Te Deum, fohászok, Jézus Neve litániája). III. Megszentelem az Úr napját (a szentmise teljes szövegével és útmutatással: mit tegyen az, aki nem jut el misére). IV. A szentáldozáskor Jézus vendégségében veszek részt. V. Az Oltárszentségben imádom a közöttünk élő Krisztust. VI. Bűnbánatom megtisztítom lelkemet (gyónási útmutató némi kísérlettel maibb lelkítűkór nyújtására). VII. Engesztelem az Urat bűneimért (Jézus Szíve ájtatosság, bűjt, önmegtagadás, keresztút). VIII. Tökéletesebb életre töreksem (Mária-tisztelet, Mindenszentek litániája, Szent József, Szent Antal, angyalok — itt azért a nagy magyar szentek szerepelhetnek volna). IX. Együtt imádkozom az Egyházzal (papság, hivatások, a kereszténység szükségletei). X. Szentnek tekintem a családi életet (húsz tömör oldalon a házasságra készüléstől a keresztelésig és elsőáldozásig vezet). XI. Szenvedésben Jézusnál keresek vigaszt (benne a szentkenet szertartásából). XII. Az egyházi évben együtt ünnepelek a hívők millióival (a fontosabb ünnepek). XIII. Kegyelettel és segítő szeretettel emlékezem halottaimra (halál, tisztítóhely, búcsú). XIV. Új éneket énekelek neked, Istenem (jó 100 oldalnyi énekszöveg a SzVU törzsanyagával és helyi kiegészítésekkel). Függeléként „A templomi rend szabályai”; igen gyakorlati tudnivalóit talán kicsit „barátságosabb” hangnemben is lehetett volna fogalmazni, — és 12 üres oldal, nyilván éneknél használt imádságok vagy jeles dátumok beírására.

Látnivaló, hogy a szerkezet nem dogmatikus vagy liturgikus egységekben van elgondolva, hanem csakugyan a keresztény életet követi. Bölcs dolog, hogy pl. a litániákat nem halmozzák egymásra, a szentségeket nem mechanikus egymásutánban veszik. A hálaadásnak, dicsőítésnek és a tökéletes bánat felindításának a mindennapi imák közé való bevétele sokatmondó.

Az imák hangneme általában hagyományos, mondhatni veretes, nyilván az igénynek megfelelően. Böven merít a könyv az imádság klasszikusaiból (szerzőket általában nem jelölve, ami ilyen esetben megengedhető). De itt-ott feltűnik egy-egy kortársi hang is, mint Cser László Számadás-a vagy — lelkiáldozás gyanánt — Sík Sándor verse, a „Fények”, vagy egy-egy kis Babits-idézet. Gyöngyszeme a kótetnek az „Áldott állapotban levő anya imája”.

Minden részt „Elmélkedés” címen rövid magyarázat vezet be. Lényeglátóak, korszerűek. Csak egy-két izelítőt. A legelső máris a legfőbbel kezd: „Isten maga a szeretet. Szeretetből étellel ajándékozott meg engem, halhatatlan étellel.” Az Egyházzal szóló rész előtt: „A családokon és híveken múlik, hogy milyen papjai lesznek az Egyháznak.” (Nagy örömmel köszöntjük ebben a részben az egységért végzendő imanyolcad szövegét, amit eddig csak a Lelotte-féle imakönyvben — onnét máskor is merít könyvünk — láttunk. Itt pedig az áll, hogy „minden plébániatemplomban a plébániai szentmise után kell elvégezni.” Követésre méltó példa.) A szentekről: „Elsősorban azt kérjük, hogy példájuk szerint mi is Krisztus igazi követői lehessünk. Ez a szentek tiszteletének igazi és helyes útja, s nem a pusztá csodavárás.”

Külön ki kell emelni Gy. Szabó Béla szép, kifejező, feketeségükben is „meleg” fametszeteit.

S. M.